ՔՍԱՆԵՒՄԷԿԵՐՈՐԴ—ՏԱՐԻ—ԹԻՒ—1312—ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ—9—ՆՈՅԵՄԲԵՐ—1872

ԲԱԺԱՆԱԳԻՆ
Տարեկան գինը Պոլսոյ համար 180 ղր.
» Վեցամսեայ » 10 Մէճ.
Գաւառներու և Պոլսոյ » 90 ղր.
» Վեցամսեայ » 5 Մէճ.
Եւրոպայի համար թերթին գինը 50 ֆր.
Յայտարարութեան տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղուրուշ, աւելի անգամներու համար գինը առանձին կ՚որոշուի

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳԻ
Դուրս գալու ... ծախքը խմբագր... Նամակները ... կամ որ եւ իցէ ... —Ցնորքներն ... իւ, Չիչինեան ... ոք գրասենեակը։
Դարձեալ ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Հեռագիրը վերջապէս Վերսայլի ժողովին բացումը բերել սկսաւ։

Տ. Թիէրի պատգամագրին պատճէնը տեսնելու համբերել մ՚որ սպասել հարկ է, բայց հեռագրին բերած համառօտ բովանդակութենէն կրնայ արդէն հասկցուիլ թէ Տ. Թիէր հանրապետութիւն հաստատ պահելու վրայ է, միապետականաց ամենայն նախընտրական խնդրոց վրայ վերջնական պարտութեան։

Հեռագիրը կանխեցնէ նաեւ թէ Տ. Թիէրի պատգամագիրը միապետականաց զգուշութեամբ, բայց հանրապետականաց մեծ զգուշութեամբ պատմուած է. յայտ կը հասկցուի թէ Տ. Թիէր՝ երկրին մէջ հանրապետական գաղափարաց յառաջդիմութիւնը տեսնելով իր պատգամագիրն բառ առ բառ շարադրած է։

Ինչպէս արդէն թուով մ՚ըսինք, ազգային ժողովոյ այս առթիւ նիստերն առանձնել միջոցին եւ հետեւաբար հեռագրական լուրերն երեւցած անձինք։

Արդէն հեռագրին բերած լուրերն ալ սկսած են հաստատութիւն տալ մեր կարծեաց. Նոյեմբեր 6ի 18ին այն է երեսփոխանութեան առաջին նիստը՝ ձեռք եւ կրքոտ վիճաբանութեանց առարկայ եղած է, Տ. Կամպէթթայի անդամները կրկնապէս մէջ բերած մէկ առաջարկութեան առթիւ, որոյ համար Շանկարնիէ զօրավարը Տ. Թիէրի կառավարութիւնն ամբաստանեց թէ յեղափոխական ծայրայեղ բարբառ թեանց դէմ անզօր եւ փափկանկատ ընթացք մ՚ բռնած է։

Տ. Թիէր մերժեց այս ամբաստանութիւնը, եւ վստահութեան քուէ խնդրեց. վերջապէս երկար եւ միջոցաց վիճաբանութենէ մ՚ետեւ պատասխանելու վստահութեան քուէ մ՚առաջ, բայց նոյն քուէով նաեւ Տ. Կամպէթթայի առաջարկութիւնը դատապարտեցաւ։

Պատուել ծանր եւ կենսական խնդիր մ՚այ ընդհանուր քուէարկութեան օրինաց խնդիրն է որ մեծ փոփոխութեան յարուցանել կ՚աշխատին ոչ միայն ազգային ժողովոյ, այլ Թիէրեա երկրին մէջ ալ. Տ. Թիէր չափաւորել սոյն խնդրին, քուէարկութեան օրէնքը այնինչ ընտրողութեան իրաւունքը սեղմել։

Այս բոլոր արդէն յուզել սկսած է Գաղղիական մամուլն եւ հասարակաց կարծիքը։ Նոյն իսկ Տ. Թիէրի ջերմ կուսակից լրագիրք այս կէտին վրայ կը բաժնուին անկէ եւ կը մերժեն նորա այս խորհուրդին դէմ, եւ թէ իրօք անիւ։

Աւանց մէջէն Տեմբս լրագիրը՝ որ մինչեւ այսօր Տ. Թիէրի ջերմ պաշտպան էր, այս կէտին մէջ կը բաժնուի անկէ եւ կ՚ըսէ.

«Մեր բնորոշման օրինաց փոփոխութիւն մը, որոյ նպատակն է ընտրողաց խմբակցութիւնները սեղմել, ընդհանուր քուէարկութիւնը քանդաքարել կամ ծայրատել, վտանգաւոր յիմարութիւն մ՚է»։

Սակայն չկարէր ալ չէր յուսար որ Տ. Թիէր բառն եւ հինգ տարեայ դարծածութեամբ առաջացած կրաւորնք մը բանդակագործ, երկիրն նիզակոխութեան վտանգի մէջ ձգէ։

Նորոյերն իշխանին Գաղղիային արտաքսումէն պատճառաւ Ներքին գործոց պաշտօնէին դէմ բացած դատը կը բանուեցաւ։ Դատական ընդհանուր օրինապահը նախնալ մ՚խնդրեց թէ չէր կրնար Նորոյերն իշխանին դատը լսել, ապրիլեան վճռական հրամանն հանրապետութեան նախագահն տուած է պաշտօնէից խորհրդով, եւ հետեւաբար այն հրամանը կառավարական գործ մի լինելով՝ ազգային ժողովոյ հեղինակութեան միայն պատկանի լինել։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վիեննա 18 Նոյ.

Օսլոանէից խորհուրդն ազգային ներկայացուցիչ ընտրութեանց զեկոյց ատենն երեկ ընդունեց։

Լէմպէրկ 18 Նոյ.

Կոմսն անդամ ... մի կը բաղղէ որ եւ Լեհաց կարգաւորութեան դէմ եւ ինքնօրէնութեան կը պաշտպանէ։

Պեշդին 18 Նոյ.

Կառավարութիւնն Ատալոյ ասպարէզն սահմանակցին վրայ գտնուած բոլոր երկիրներ քանդել որոշեց։

Նապոլի 18 Նոյ.

Թագաւորին որդի ... թուղթ մ՚ խորհրդական հարկաւոր ... զօրքին մեծութեան համար։

Մատրիտ 18 Նոյ.

Թագաւորն հիւանդութիւնը կը շատանայ։

Կը հաւատան թէ Քարլիստները Անտալուզիա մտած են։

Կոստանդնուպօլիս 18 Նոյ.

Վերջին օրերս երեւած նոր դաշնադրութեամբ Երիտասարդ Թուրքիան մէջ առեւտրական ազատութիւն եւ հաղորդակցական ... տնտեսական յաջողութիւնն հրատարակուած է։

Փարիզ 18 Նոյ.

Այս իրիկուն ազգային ժողովը Տ. Կամպէթթայի Գրէնօպլի մէջ բրած առաջարկութեան վրայ Շանկարնիէ զօրավարին բրած հարցումը քննեց։

Ցեղայի դօրավարն առանձնական խորհրդակցութեանց դէմ կենալու համար կառավարութիւնն խիստ միջոց եւ փափկանկատ կանխատեսեց։

Տ. Լըֆրանի կառավարութիւնը կը պաշտպանէ եւ ազատականաց ընթացքը մեղադրելով կըսէ թէ անոր դէմ կառավարութիւնը մէկ առ մէկ հաշւոյ տալու վճռական պատասխան մի պաշտօնեայ չունի։

Վերջի դաւաճանը կը խնդրէ որ Տ. Թիէր՝ Թիէրեան յանձնաժողովոյ առաջ եւ Տ. Կամպէթթայի կարծեաց վրայ զօրութեան պատասխանատու խնդրէ ազգային ժողովոյ մէջ։

Տ. Թիէր կը հերքէ սկզբունքն եւ վարչական ամբաստանութիւնը, յանձն չառնուր կրկնել արդէն բրած յայտարարութիւնը եւ վստահութեան քուէ կը խնդրէ։

Երկար եւ յուզեալ վիճաբանութենէ մ՚ետեւ ժողովը 117ի դէմ 267 քուէով հետեւեալ որոշումն կընէ. «Որ կառավարութիւնն ալ կանխաւ կընդունի.

«Ժողովը կառավարութեան ազդուութեանը վերայ վստահ, եւ կրօնքի առանձնացմանց վարդապետութեանց դատապարտելով՝ խնդրոց կարգին կանցնի։»

Տղայոցն ձախակողմեանք եւ ծայրագոյն աջակողմեանք չմասնակցեցան այս քուէարկութեան։

Աջակողմեան կեդրոնը կընդունի պահպանողական հանրապետութիւնը՝ եթէ Տ. Թիէր երաշխաւորութիւններ տայ։

Փարիզ 19 Նոյ.

Երէկ պատճառաբանելով խնդրոյ կարգին քուէարկութեան ժամանակ բացակայ երեսփոխանաց քուէ տալէ ետ կեցած լինելուն պատճառաւ՝ կառավարութիւնը արդէ վստահութեան քուէ խնդրել որոշեց։

Լոնտրա 19 Նոյ.

Լոնտրայի ոստիկանութեան զինուորներէն հոգիւ ութսուն անձինք ընդդատութեան պատճառաւ ճանըրցուցան։

Լոնտրա 18 Նոյեմ.

Օսմ. Փոխ. 53 ¾
Փոխ. 1869 64 1/2
» 1871 70
Անգղ. Փոխ. 92 3/16
Ռէնթ 24—25
Մոպիլ 41—41 1/2

Մանչեստր 18 Նոյեմ.

Բամպակ Մ. Դ. 10 1/8—1/4
Ծախուած 12000 հակ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Երրորդ աստիճանի Մէճիտիէ գործոց պաշտօնէից վարժ. Հիւսէյին Աֆֆէ փաշան Արզրումի վիլայէթին կուսակալ անուանեցաւ։

Սէֆէր փաշա կառավարիչ Թրիպոլի փոխան Կոնիոյ կառավարիչ անուանեցաւ։

Կուսակալի մուտաֆարիտ Ալի Ռիզա Ցէզին կառավարիչ անուանեցաւ։

Կուրիէի Բեսոյի եւ Լևանթ Հերալտ լրագրաց մէջ Չայ արձակութեան խնդիրը քննադատելով յառաջ մը կը ջանայ մը հրատարակել մի քարոզի (ԲԵճիան) Թուրքաց պաշտօնէից կառավարութիւնը լրագիրն կը ներկայեն։

Կայսերական կառավարութիւնը Թագաւորական խորհրդակցութեան արտեւտրական փորձառանն յանձնեց պատուիրակներէն մէկ լռին փորձ գրելու նպատակ, Թուրքաց նորն եւ այլ քաղաքաց մէջ հաստատուած առեւտրական փորձառանաց յաջողակ պաշտօնեաներն ալ փորձ գրելու դոյց. որպէս զի հոն կրնան ասանկի կառավարել օրէնն այլ եւ այլ առեւտրական մէջ։

Երկու օրէ ՚ի վեր Մայրաքաղաքիս մէջ ծխախոտի գինն իջաւ։

Կըսուի թէ այս լռութեան մը Բաժանմանն պատճառաւ եղած է։

Պէտութիւն Ճէնկէզ անուն օտարականն լուցկին ընկերութեան քաղաքին մէջ անցեալները ծախած խաչութեան միջոցին ժողովրդեան գաղափարը գրգռուած եւ հասարակաց ապահովութիւնը վտանգի մէջ ձգելու ամբաստանեալ լինելով Բ. Դրան հրամանաւ Ակսարայ դատարանի պատասխանատու ենթարկել հրաման տրուեցաւ Միրիոյ իշխանութեանց։

Լէմբէրկ թերթին մէջ կը կարդանք թէ Նիփրէս փաշային հիւանդութիւնը վերջին օրերս ծանրանալով մայրաքաղաքիս ղեկավար բժիշկներէն ոմանք խորհուրդ տուած են Գերմանիոյ ջրերը դիմել։ Հետեւաբար Վեհափառ Սուլթանին հրամանաւ յատուկ շոգենաւ մի պատրաստուած է Նէֆիէս փաշան փոխադրել, ուսկից եթէ պիտանի ներքէ։

Գաղղիական Մեսանժէրի Մարիթիմ կոչուած ընկերութիւնը Սուէզի ջրանցքի ընկերութեան դէմ Փարիզի առեւտրական ատեանին առջեւ դատ բանալով, առանց ջրանցքի ընկերութեան Բ. Դրան հետ կնքած արտօնագրին պայմանները մեկնելով պահանջ հանեց ջրանցքի ընկերութիւնը։

Տ. Տը Լէսէփս՝ ջրանցքին ընկերութեան նախագահը՝ բողոքեց այն վճռոյն դէմ, Բ. Դրան ալ Խնամակալ բողոքից Փարիզի առեւտրական ատեանին տուած վճռոյն դէմ, յայտնելով թէ ջրանցքի ընկերութիւնն Եգիպտական եւ Աֆրիկեան մէջ հաստատուած լինելով՝ Օսմանեան տէրութեան ստորդաբանեան եւ պաշտպանութեան ներքեւ է. հետեւաբար Բ. Դրան շնորհած արտօնութեան պայմանները մեկնելու իրաւունքը մի միայն Բ. Դրան վերաբերեալ լինելով՝ օտար ատեան մի հեղինակութիւն չի կրնար ունենալ այս խնդրոյս մէջ։

Տ. Տը Լէսէփս այս բողոքը Բ. Դրանէն առնելով՝ երեսփոխանական օր մը մայրաքաղաքէս Փարիզ գնաց իւր բողոքն ի գործ դնելու։

Ցոնաց Գասպ... քարանը խլմկւած էր Բ. Գանձէ... Գուլլար կըրցիրին հաղուստ ... հիւէլին հաղուստն որոշուի :

Թէ աթխս ան... յոյն լրագրին խօսքին նայելով, Գոււն այս խնդիրն ընդունելու վիրայ է։

Թուրքիոյ տեղական մեզ թէ աղքատիկ հայ օրիորդ մի հարսնութեան համար բաղնիք տալու ելով, դուրս ելած ժամանակ երբոր բաղնեաց փարձքը կը վճարէ, բաղնեպանուհին հարսնութեան համար ալ դատ սակ կը պահանջէ, աղջիկն սակ չունենալը յայտնելով կ'ուզուէ որ թող սաց գենք, բայց բաղնեպանուհին չհամոզուելով, կը պոռայ եւ մինչեւ տանը կոհուէն երթալով հոն ալ բաղնիքիմ նախատինք կընէ, խեղճ աղջիկն այն ատրիճան դոդ կելլէ, որ խելքը կը կորսնցնէ. Հետեւաբար կիրակի կիրկուն հարս լինելու պատրաստուած գժբաղդ օրիորդն երկուշաբթի օր կոտրած եկեղեցին կը տարուի։

Այս անպատահ ամբողջութիւնը որ հին զեղծմանց ճառագրած է, Կ. Պոլսոյ մէջ ալ դեռ կը շարունակէ։

Վերիամերոյ բնաւիւթները ոչ միայն Հարանիքի ատեն, այլ եւ Զատկի կամ ննունդի միջոցները բաղնիք գնացած ժամանակնին դատ սակ կը վճարեն բաղնեպանուհւոյ, եւ փոյ անոր որ չը վճարէ ամեն նախատինք կրելէ զատ մինչեւ իսկ ծրարը վար կը դրուի։

Յուսամ թէ Թէ. Քիրսազի խեղճ աղջկան դէպքը նկատողութեան առնելով որ որ անդ է, այս անուղղ սովորութիւնը խափան ընելու են։

Անկից քանի մ'օր յառաջ, կրակ Քուրիի, ա'Օրխան լրագիրը, Ցողիս Գանձէ բանող Լէհ քարահեր մի գերիոր ծեղի իր ասեղ գործած ժամանակ չըրս գործոյն կրկին պէտք եւ կը խնդրէ որ իրենց օգնութիւն փոխեն լեհացոյն բազմութենէ, մարդը կը հանէ եւ երբոր լոյսերը կը բանայ գործաւորներ ճրագը մարինուն այէ վերան կիյնան եւ ծովը դտնուած 30 ոսկի եւ չոր մեծնակէ տակը կատեւուն կերթան. խեղճ գործաւորը տարիէ մ'ի վեր խնայութեամբ այն ատակն ակերցնելով քանի մ'օրէն մայրապետաց հիւանդանոցը պիտի տանէր իր երկու 'ի մորէ որբ զաւակաց թոշակը վճարելու համար։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
[illegible]

8 նոյ. չորեքշաբթի իրիկուն	59	4
9 » հինգշաբթի առաւօտ		
բացուեցաւ	59	7
կէս օր	59	9

Կ. Պոլիս 8 նոյ.

Օսմ. ձէնէրալի բաժնէթ	Անգ. լիր.		11.35
Քէլեսի »	»	Օսմ.	» 1322
Քրէտի Օսմ...			10 25
Երկաթուղեաց հին		Ֆր.	183 1/2
» Նոր			66 1/4
փոխ. 1863	»	»	362
» 1865	»	»	370
» 1869	»	»	314
Թրամուէյ		Օսմ. լիր.	15.15

Հանրային աճուրդ

Հանրային ամենայն գոյն տարաձայնութեան բարձրանալն ընտրական մեծ սաղնութ մի կերպարանք առած է այս միջոցիս, գլխաւորապէս Անգլիոյ, Գերմանիոյ եւ Գաղղիոյ մէջ։ Ոչ միայն շողեշարժ գործարանատէրք ահաբեկեալ, այլ եւ կառավարութիւնք եւ լրագիրք այս ամբողջութեան զարմանք կը խորհին։

Գաղղիական Միէզըլ լրագիրն այս վիճակին պատճառ կը դնէ ամենայն արտադրութեան նուազումն եւ ոսկւոյ անկման կերպիւ աճումը։

Սակայն անգլիական Թայմզ լրագիրն այս պատճառաբանութիւնը հերքելով 'ի վեր կը տապալէ հետաքրքրաշարժ համեմատ մի, որոյ մէջ կը հաստատէ թէ հանքածխոյ աղբատեղման բարձրացման եւ ամէն յառաջ եկած տագնապին բուն պատճառը քանի մի մեծ ընկերութեանց շահագիտութիւնն եղած է։

«Անգղիա, կ'ըսէ նախ համայն աշխարհ, կրակ համելը, քանի մի հարուստ հանքատերաց շահամոլութեանը զոհ եղած են։ 1862էն 1872, ամենայն գինը հարիւրին 130էն 320 տարբերութիւն ունի։ Հանքահան գործաւորաց աւուրչէքը 1 շիլինի 8 բէնսէն 2 շիլինի 4 բէնս այսինքն հարիւրին 40 վրայ դրած է։

«Թէ հանքային ուրիշ գործաւորաց աւուրչէքն աւելցած չէ։ Հանքատէրք այնպէս հաստատուին հասարակութեան թէ ամենայն բարձրանալէն յառաջ եկած շահը բոլոր բախտաւոր գործաւորաց կ'երթայ կը մտնէ։ մինչդեռ իրօք գործաւորք հարիւրին 20 եւ հանքատէրք հարիւրին 80 կը շահին։

«Այս խարէութեան արգիւնքը հասկցուած է հիմա։

«Փոքրիկ հանքատէր մ'այս տարի 100000 Անգղ. լիրա շահեցաւ։ Փարբիկ ընկերութիւն մի, որ անցեալ տարի 28000 լիրա շահ բաժնած էր իր բաժնետիրաց, այս տարի 220000 լիրա բաժնեց։ Կըսուի թէ ուրիշ մասնաւոր ընկերութիւնք ալ այս տարի 200000էն 600000 լիրա շահած են։

«Դրամոյ հանքածխոյ գինն 1871 նոյեմբերին 6 շիլինի եւ 6 բէնսի ծախուած ատեն այս տարի 15 շիլինի եւ 6 բէնսի ելաւ։»

Այս նամակին հեղինակն կ'ավելցնէ եւ ամեն մարդ հետաքրքիր է տեսնելու թէ ամենայն երեսփոխանն ինչ պիտի պատասխանեն։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Պրուսոյի առաջնորդական ընտրութեան

Երեկ յաւերժի օրը Բ. Գանձէն 'ի Պատրիարքարան եկած ծանուցագիր մի կը յայտնէ թէ Պրուսայի առաջնորդ Գեր. Բարթողիմէոս եպիսկոպոսին կըրօնական յանցանքներն թէ եւ ներուած լինին Պատրիարքարանի կողմանէ, քաղաքային (միլլէթէ մէ իչ-ի) յանցանքները չեն կրնար ներուիլ Բ. Գանձէն, հետեւաբար պէտք է ուրիշ առաջնորդ մ'ընտրել նորա տեղ եւ Բ. Դրան փութացընել ներկայացնել։

Ահա, գժբաղդաբար, ինչ որ կը գուշակէինք, եղաւ եղաւ։

Գեր. Բարթողիմէոս՝ նախօք խորասանսանդ անօսրոլ այնպիսի որբանը կը գործէր որ թէ դինքն եւ թէ ազգային փոխչութիւնն այս ծանր կացութեան մէջ ձգեց։

Ինչ պիտի ընէ հիմա փոխչութիւնը՝ որ աւանց խնդրոյն պարագաներն ըլ լու դիտելով չատակեց։ Պրուսայի առաջնորդական խնդիրը լուծել կարծեց եւ աւելի լուծանեց։

Այս դէպքը երաժ պէտք է ըլլալ փոխչութեան՝ այսպիսի խնդրոց մէջ հեռատեսութեամբ եւ զգուշաւորութեամբ վարուելու, առաջնորդաց որպէս զի ազգային իշխանութեան դէմ չելլեն, եւ Բ. Դրան մէջ...

* Հին ժամանակներն իր անհուն հաւատարմութեամբ ծանուցի թագաւոր մի

մասնաւոր գիմեր չհարկադրէն։ Գիտենք թէ ազգային փոխչութեանց ներսում տանուլ գիտելի է, բայց Բ. Գանէն ոչ։ Պատրիարքարանի Պրուսատիկեան մէջ հիւանդ եւ ախտաժէտ հակերացու բժշկութիւն կը գտնեն, այսօրուան Սուլտան վարը կրնայ հրաժեշտ Թօղուս զառնալ, բայց Բ. Դուռն աղդ-ային հրաշից ցիկրուն չհամար։

Գեր. Բարթողիմէոս նախկնոյս մեղադրած է, կրնան խառն ժողովոյ առջեւ, փոխչութիւնն ալ ներած է իր յանցանաց, բայց Բ. Դուռը չէ ներած, վասն զի յանցանքները կրօնական չեն միայն քաղաքային յանցանքներ ալ ունի, կրած Բ. Դրան ծանուցագիրը յանցանքներ որոց ներելու իրաւունքն իրեն վերապահած է Բ. Դուռը։

Եթէ խնդիրն աղդային—կրօնական սահմանին մէջ միայն մնացած լինէր, ցիկրուն կը լուծուէր։ բայց դժբաղդաբար դուրս ելած էր այն սահմանէն։ Ներկայ Թաղական ժողովը չը նկատեց զայն, եւ ընկատելուն հետեւանքը կը կրէ։

Յուսանք թէ այս խնդրոյ վերջին լինէր։

Մեր անկողմնակալութիւնը կը պարտաւորէ մեզ հրատարակել հետեւեալ նամակը, զոր Ալէքսանդրիոյն Կ. Պոլիս եկող Կարապետ վարժապետը գրկած է մեզ։

. . . Խմբագիր.

Դամիքէի քաղաքական մարմնոյ մէկ պաշտօնական յայտարարութիւնը կարդացի ձեր պատուական լրագրոյն մէջ։

Այդ յայտարարութիւնը նշանակ ունէր ըմնօրայ եպիսկոպոսն արդարացնելու համար զիս խստանաժրուելու, իրր թէ զիս տարին 'ի վեր զիս չեն ճանչցեր, եւ այժմ խստաբար եւ այլն կանոնաւոր։ Ես որ ցարդ յաւութիւն պահած եմ հրապարակի վրայ, եւ միայն ազգային Պատրիարքարանի յարգը տուած եւ, հաղորդած անարժէնութեան, հան յայտարարութեան վրայ պարտք կը համարիմ ծանուցանել թէ ես երբէք խաղաղութեան համար չեմ, այլ ընդ որինի Սահմանադրութեան գործադրած եմ Եգիպտոսիոյ մէջ, եւ այս գործադրութիւնը որոնց որ ցիկրուն գրած է, անոնք հաւնելին խաղաղութիւնը։ Թող ըսեն թէ Ալէքսանդրիոյ մէջ սահմանադրութիւնը գործադրելու ատեն, այս ու այն թերութիւններ գործուած են, փոխանակ ըսելու թէ ապրիլ եւ անվաւեր էր ընտրութիւնը, Թող ազդրինալուրութիւնն ու անվաւերութիւնը ցուցնեն . . .

Երկրորդ իմ նամակս բանից են, եւ վեր 'ի վայր յուզուեր են. Թող ապահով ըլլան թէ զինամար զրած եմ ինչ որ գրած եմ. եւ իմ նամակներս որոնց դէմ որ գտան անհարկաւութիւն ունին, Թող գան պահանջեն, ես պատրաստ եմ դատաստան. տես ազգային կեդրոնական վարչութեան գտան եմ, կ'ադատմ հոս եւ Թագաւորին մինչեւ մէկ ամիս ալ միջոց կուտամ որ ինձի դէմ որոնք որ գան բանալ կուզեն, բարեհաճին ժամ յառաջ գան բանալ, որպէս զի արդարութիւնը երեւան ելլայ, եւ անիրաւութիւնը ով է ճանչցուի։ Որովհետ զիս փախուստական կանչեցին. ինչ կուզեն, հան մնայի որ զիս Աստուածատուր վարչութեան աւելի պէտք ըլլէին։ քանի մի բանաւորներու ձեռք է նզովարայ աղդային խղճմտութիւն, եւ ժողովրդը չհամարձակի բերանը բանալ։ եւ որ համարձակեցաւ ժողովրդեան չահուն պաշտպան կանգնիլ, թէ որ բանաւորներուն ձեռքն իյնայի, գիտէի թէ ինչ պիտի ըլլայի. իմ փախուստս ինծի փրկութիւն եղաւ։ եւ իրենց բանաւորութեանց եւ անօրէնութեանց նշանակ։

Խնդրելով որ այս երկտողս բարեհաճիք հրատարակել
'72 նոյ. 5 Կ. Պոլիս

Յեանց ձեզ
աղօթարար
Կարապետ Վ. Բաբլոյեան

Գեր. Երեմիա Եպիսկոպոսի կողմէն մանէ Նարիմոր աղդային երեսփոխանի մ'ուղղեալ նամակի մը մէջէն հետեւեալ տողերը կը քաղենք, որ լուրջ յորդորներ կը պարունակեն, եւ որք երբեւ հայաստանի ծոցէն անդրադարձեալ տխրագրած արձագանք՝ Ազգ. երեսփոխանական ժողովոյ ամեն անդամոց ուշադրութեան արժանի են։

. . . էֆէնտի, հայրենասէր բարեկամ.

Ձեր սրբութիւնը, վերապատուելինցոյ պէտք լինելով՝ հայաստանի բոլոր գաւառներն եւ գաւառացի հայերը կը սիրէք։

Այդ սէրը գիտնալով կորոնցի՝ դժնեայ բնարեցին երեսփոխան։

Թող հաստատ մեծ գաւառի երեսփոխան չը կայ Պոլսոյ մէջ, որպէս բոլոր վանքերնոյ եւ Տիրակաց հայեր կը ներկայացնէք։

Ցաւէ՝ անգամ մի, որ Ընծին այս աշխարհի մէջն է։ Բագրատունի Թագաւորաց դահ, դատաստան, աթոռ այն սահմանաց մէջն էին . . . այժմ նոցա գերեզմաններ, աւերակներ եւ ոսկորներ այս աշխարհի մէջն են։ Հազարաւոր աւերակ եկեղեցիք եւ վանորայք, ուռ՝, այս գաւառաց, լերանց եւ հովտաց մէջերն են։

Մէկէ թէ յաւէ տղի, հայրենասէր մարդիկ այն վիճակի մէջէն յառաջ եկած են։

Դուք երեսփոխան էք դեռ, իսկ Ընծին ծերացած է։

Ես բնաւ յուսահատ չեմ եւ բնականաբար ընդրելու։ Երկու հօգւոյ անուան առաջնորդները զաւակներու կերպին բաէն ձեռք վրայ չուլեցա ու գնաց։

Ուստի ամենայն յոժարութեամբ այս պաշտօն սիրով ընդունէք, եւ երբեք առանց հրամայելու չը բաժանէք։ Ընծին ժողովքի առանց ձեռնադրութեան երթայ։

Ամենէն խիստ պատուէրս է, որ երկու պաշտօն կատարէք. մէկ ձեր կարմնէն խօսիք եւ փառաբանէք, մէկ ալ մեր ապարանքը ընդունէք։ Երկու երեք ամիս է որ խօսքիս պատկառած է Ընդհ. ժողովոյ ատենէն։ մէկ երկու նամ մէջ լուծէք։

Ամենայն պարտաւոր՝ երբեւ փոխանորդ՝ հայրապետութեան խնդիրը յառաջ վարէք։

Այն խնդրէն աւելի մեծ, կարեւոր եւ կենսական խնդիր չկայ եւ չկայ . . . .

Աղդային խնդիրք եւ Տէր Մա. մխո պատուական լրագրոյ

Ազգին լուսաւորեալ մասին բերանը կը հանդիսացնէ Մայրաքաղաքիս ազգային լրագրերը, որոյ ամենուն մէջ ամէն քանի տարի յառաջ նշմարեցինք թէ ազգին ողջամիտ մասը ինչ տարիճան նախանձախնդիր էր Տարօնոյ ընդհանուր եկեղին բարեկարգութեան եւ յառաջադիմութեան, որոյ համար անդրան եւ անդ եւնեմ երկար ժամանակ ընդարձակելին իբրեւ մասնաւոր եւ կենաց խնդիր շարունակ յառաջ մերկին ու պաշտպանեցին եւ առաջ տղեկ բաղձանքն եւ կամքին ինչ որ էր՝ փրկարար ժամանակին զործադրուեցաւ։ Սակայն այսօր Հայաստանի ամենէն ստորին գաւառներուն Տարօնը իր բաղդաւորը լինելէ՝ ամենէն յետին կը տեսնենք զինքը։ ուռ՝ որ ազգին այս երկիրն վրայ ժամանակաւ ունեցած մասնաւոր խնամքին եւ 'ի վաղուց իրաւամբ ակնկալած յայն բարգաւաճանքին փոխանակութեամբ 'ի դէրեւ ելան։ չենք ուզեր առ. այժմ վերքերնիս բանալ եւ,

ապօրէնչ պարմելի վիճակի մէջ գտնելնիս չըլլայ տալ. կը խմացինք այն բարեւէր ազգայնոց վիճակը որանք մեր ժամանակներս գոյցէ համապարհորդութիւն ըրած եւ ականատես եղած են Տարօնայ ներքոյ տխուր վիճակին. բայց մենք յուսով մեծաւ ակն ունինք եւ խրատական կ'սպասենք ազգային մեծերէն որ մինչեւ երբեմն վարձեալ եւ այժմ նոյն նախանձախնդրութեամբ նկատողութեան առնուն եւ ըստ առաւելին անաչառութեամբ ընդարձակ Տարօնոյ Հայաստանի այս ընտրելագոյն եւ պատմական երկրին արդի վիճակին որ իւր կոյր բաղդի ձեռք քանի առաքինեաց 'ի վեր գաղթեալ խորասքեան դաշտեր է։ Այսպէս միջոցին քանիներ առաջնորդ փոխանորդ եւ տեղապահ անուանք յարանուանք մեկմէկու յաջորդեցին, ամէն ոք բատ համեմատ իւր զօրկեր եւ խաղաղ մնացուցին. մէջէն ոմանները երբ կրկին անգամ առաջնորդութիւնը Եղբօանեան Գրիգորիս վարդապետի ձեռք մնաց, որուն երբեմն եղած բարոյական յառաջդիմութիւնը գլխովին ոչնչացուց, գործոններն խաղաղ ունենալ միացին եկեղեցիներն անապական. ժողովրդեան հաղորդակցութիւններ բարձի մեռած եւ այլն. բայց պատրանքը խաբէութիւն եւ ժողովուրդ չարաչար կրակներու զոհ գնացած քինեյն չուա եւ չուա եւ 'ի վերայ այսր անյուր զանխակցութիւնը ալ գործեցան։ Առաջնորդական եւ հոգաբարձական կրթութեան եւ զրէնքն տակաւ վտանգուեցան։ Գաւառներուն մէջ ամէնք երիտ կին առած եւ Գրիգորիս վարդապետին բանին մի ամն տարով մեծկերն ապրիս եւ անապահով կեցեր են. որդէն կոյս այրի հետ ապրիլն որ մեր երկրի մէջ սուրբ առաքինութիւն չէր եղած, առանց ամէն յուզմունք ալ անմխաս գործադրուեցաւ։ Քանի անգամ Գրիգորիս վարդապետի բերէն խել լռած եմ որ այս քանի տարուան մէջ 72 անձինք կան միանիշ մէջ որ հիմայ ամէն մէկը երկու կին առած նրատած են. Ենդեռ ալ ահա Գրիգորիս վարդապետ Բուլանուխ նահանգի այցելութեան զնալուն կը հաւատան թէ 200 ամէնէն աւելի առակ առած է իմ զեներէն. յարմե մակարերէս է թէ ինչպէս զեղծումներ եւ ապօրինի գործեր գործել է ահա. եւ Հետեւաբար երբ Բուլանուխոյ այս փոքր գաւառէ մը 200 ամի մէկ անգամ պընուան կառնէ, հապա Մշոյ ընդարձակ դաշտի գիւղերէն Զօխուբայ նահանգէն վարտայ եւ այլ տեղերէ քանի՞ պատի տարուել ամիններ կը կոխարկն լսեցուցեր է. այս մասին գոյցէ ժողովուրդը հաւաստի լսեցէք 'ի պարտիզոքական եւ քինել մը պահանջէք, երբ քինել մը զայ կարծենք ահագին մեծ գումար մը գտնել կըլլէ։

Այս վարդապետս պաշտօ ժամանակ այս երկիրս առ երկնէն եւ կոզապտկէն զինի, անյմուրխոր խաղանք որ հրամայուած է իրեն չ'տե պիտի երթայ. կոչուտաւու արդէն պրոտէս յորմոյ ամիս մը կը փնտռէր իրենց առած առակներն յետ. պահանջերտոպոր իւր այս խոզութեանց նախնդրող զոլով յարտարարեց թէ չը պիտի երթայ, չըթէ ժողովուրդը դիմավոր ինք անզարգ կերպով կը մեկնի տեղէս անտարակոյս տանեի վարթորիկներ եւ ավելորդ խառնութիւններ պիտի ծագեն. եւ որոյ առաջին ամսուն խոտ զմուր պիտի լինէր. ատկայն ինչպէս բանին, զանաց ինք տակային յինեալ նախորդ ամսոյ 22ին յանկարծ անդէն մեկնեցաւ գնաց վան. մեկնած ժամանակ կապաւատաներէն երկու անձինք վանացին իրենց առած առակներն պահանջեցին ունէր, որոյ վրայ խրոխտաբար բանութեամբ առաջ-

նորդարանէն դուրս ձգեր էր. յետոյ մէկին կուռաժարութեան բարձրելով վերջապէս առած առակներն ետ առաւ. նոյն միջոցին գաւառներէն եւ գեղերէն շատեր պարտ ունը հանին, ամսոյն արդէն ինք անցեր քանի ժամ յառաջ մեկներ գնացեր էր. ընդանիքը բան մը սրտաց ժողոված անձի. առկինները դող չլինելով, այս սարսուռ առաջնորդարանի համար ժողոված ցորեն բեղ, պանիր, ոչխար, կով եւ այլն, որ առանք գիւղոցի ժողովրդէն ձրի ամէն տարի առաջնորդարանին կուգուած սեփականութիւններն են, վաճառեր ալ գացած ծախեր, ամէն ըրեր եւ ծոց դրեր գնացեր է։

... Ցէր յուշով սրտի կը վերջացնեմ խօսքս աւելի ընդարձակ տեղեկութիւնք ուրիշ ատեն թողլով. կողաչեմ Ձեր ազնիւ շնորհակալութիւնէն, բարեհաճեցէք առգամանքս այս նամակիս պատմութեանս Մասիսոյ մէջ տեղի մը շնորհել որով պիտի մեծա երախտապէս եւ շնորհապարտ կ'ըլլամ բանի՝

իմ սիրելի հայրենեաց բարօրութեան մեծա նախանձախնդրին եւ յաւէտ ցանկացող նորա վերջացողդ

1872 հոկտ. 3 Մշեցի Քրիստեան
'ի Մուշ։

Վանայ Շատախ նահանգի Աւորս բռնաւորաց հարստահարութեանցն վերայ վանէն զրուած եւ բազմոց նախընթաց թուականսարակուած նամակին եղուած էր նաեւ. Հետեւեալ ցուցակը որ Շատախու գիւղօրէից հարստահարիչցն անուններն կը նշանակէ։

Շատախու Քուրտ աղաներն են.

Ա. Մէհմէտ աղայն. Բ. Ալի աղան. Գ. Չաճի աղան. Դ. Շարաֆ աղան. Ե. Ախմի աղան. Զ. Նէիֆ աղան. Է. Եսուփ աղան. Ը. Գիլ Մահմուտ. Թ. Օսման աղան. Ժ. Մուսթաֆա աղան, ԺԱ. Հասան, ԺԲ Հիւսէն։

Ցամէս գիւղ. տէրն Մահմուտ աղան. իւրաքանչիւր տարին կառնէ գիւղացիներէն 200 մարդ տարան (լոյսու), 20 չափ[*] ցորեան. 2 լիտր իւղ (1 լիտր 6 օխ. է) 8 լիտր պանիր, 9 այծ։

Իւրաքանչիւր տանէն մէկ ոչխար կառնէ ամեն տարին. 150 ոչխար ալ առմեն գիւղացւոց ձրի պահել կուտայ։

Կալգի գիւղ. 40 տուն են հայք. Զորս են տէրք. Մահմուտ Ալի, Հաճի Ալիմ. որք իւրաքանչիւր տարին գիւղացիներէն կառնուն 400 մարդ տարան, 66 չափ ցորեան. 9 այծ, 4 լիտր իւղ, տան գլուխ մէկ կթան ոչխար. ձմեռ չորս ձի եւ ոչխարներ պահել կուտան. որքան յորդով եւ գինի ուզեն կառնուն եւայլն։

Հինունք գիւղ. տէրն է վերոյիշեալ աղաներէն մին. իւրաքանչիւր տարին գիւղացիներէն կառնու 32 չափ ցորեան. 20 մարդ տարան. տան գլուխ մէկ կթան ոչխար կառնու ամէն գարուն եւ մէկ մէկ ոչխար ձմեռ պահել կուտայ։

Հեքի գիւղ. տէրն է Մուսթաֆա աղան. իւրաքանչիւր տարին գիւղացիներէն կառնու 24 չափ ցորեան 120 մարդ տարան. տան գլուխ մէկ ոչխար կառնու եւ ձմեռ նոյն ոչխարներ պահել կուտայ։

Սոգունք գիւղ. տէրն երկու եղբայրներ են Օսման եւ Ալի աղայք։

Սեպակի գիւղ. տէրն է Օսման աղան. կառնէ 6 այծ, 2 լիտր իւղ, 30 մարդ տարան, 150 պ. դրամ։

Սօդ գիւղ. 4 տուն հայք են. եկեղեցին է Ս. Աստուածածնի. տէրերն են Հասան եւ Հիւսէն աղայք. կառնուն 50 չափ ցորեան 50 հազար հատ ընկոյզ. Արքան ալ ինչ կուտեն եւ կը խմեն քերթ այս հայոցմէն. ակրութեան միւլթէզիմներն ալ վարի ծառայ պատրզներուն անզամ տուրք կառնուն։

Իրձօնց գիւղ. ութ տուն հայք են. երկու եկեղեցիք ունին. խաչ եւ սուրբ Գէորգ. Տէրերը են Գիլ Մահմուտ Սողաղ

---

[*] Այս կողմի մէկ չափ ցորենը 40 կշռէ 30 հոխայ։

կատկ եւ Հաճի աղայք. կառնուն 36 չափ ցորեան. 8 հատ կթան մաքի 2 լիտր իւղ. 100 մարդ տարան. ձմեռներ 4 ձի պահել կուտան գիւղացւոց եւ տան գլուխ մէկ ոչխար. երկու մարդ ալ ձրի հովիւ են եւ գիւղացիք իրենց չարախօսէ խոտեր կը բերեն կաճէն։

Ցարար գիւղ. 4 տուն հայք. երկու եկեղեցի. Սուրբ Աստուածածին եւ Սուրբ Գէորգ. Տէրքը են Խուռասֆ եւ Օսման աղայք. 400 տուն էին քանի մը տարի յառաջ այս գիւղի հայք. անտանելի բռնութենէն եւ հարստահարութենէն փախած են ամենքը. անհրաժեշտ է այս գեղի հայոց խեղճութիւնը. իրենց կեանքը, փառաւորք եւ հոգեր վիճակը պատմերու ձեռքն է. որք սուրբ եկեղեցիք խոտ կը դնեն եւ նոյն սուրբ տաճարաց մէջ հարկատար կըննեն. . . .

Մուրցին գիւղ 1 տուն հայ, 1 եկեղեցի Սուրբ Շմաւոն. Տէրն է Մահմուտ աղան. յառաջ բազմահայ էր գիւղս. Սուրբ եկեղեցւոյ բակը Մահմուտ աղան յիներ է իւր հովիւներ. . . . նոյն Մահմուտ աղան է Մահմուտ Ազոցի սպանողը եւ Մահմուտ որդի Ահմէ՞ Մ. Մանուկի սպանողը. Ցիչեալ Մ. Մանուկ եւ Մ. Սարգիս երկուքի խիստոք էին Շատախու հայոց մէջն եւ բարիքի. Նաեւ նոյն Մահմուտ աղայն եւ իւրքն են Շատախու հայոց գիւղերն աւերող, տուներ թալանող, խաներ փառող, խղճալի հայոց ազգի ազատութենէ բռնութեամբ առնող. Ձը կարծեմ որ երկիրս մրոյ այսպիսի խղճալի ժողովուրդ եղած հայ. զոր ինչ առնէ Մահմուտ աղայն՝ ոչ ոք է որ իւրու կառավարութեան բաղդութեամբ եւ մէրութեամբ հարկին ժողովին եւ առնուն, բայց ահբութեան կանոն անդ մուտ չէ գործնալ երբէք. հայոց աղդ տեսանի տառ մերի բաղցած պարտուեր լըծոյ եւ ըստ ամենայնի սպրամեր։

Կառավանք վանք է. 1 եկեղեցի. Ս. Աստուածածին. տէրն է Շէրիֆ աղան. հօրայր Մահմուտի որդիք Ակարիս Շարիֆ յիշեալ սուրբ վանք իւր սեփհական կալուած է արարեալ. Վէօ անուն հայ ոչխարհովուն մի եղեալ է 'ի վանքս բալոր եկամուտներէն յափշտակել տալ Շարիֆին եւ մասցին է 'ի մոտ աւուրս գլանքն քակել եւ զկարուածո ինչքեան սեփականելր

Այսպէս վանք 'ի չտակ կարողացաք գրել առ այժմ զարտասուելի վիճակ Շատախու հայոց։

1872 սեպտ. 21 'ի Վան

. . . Խմբագիր.

Կը խնդրեմ որ չորս ընկս հետեւեալը Ձեր պատուական Մասիսին մէջ առպատիկանելու։

Մնամ խոնարհ ծառայ Ձեր.

72 նոյ. 7/19 Ա. Ա. Սուքիեան

Կ. Պոլիս

Առ յարգոյ Նշան էֆ. Ճիւզմեճեան.

Քանի մը տարէ Ձեր յարգութիւնը Գործատէր ընկերութեան նկատմամբ յօդուած մը հրատարակել տուած էր. ուշիկուրդանք զայն եւ գոհ եղայ որ մեր ազգային ընկերութեան այդի խեղճ վիճակը Ձեր արդար զայրոյթն ու վիշտը յարուցած էր. հետեւէք իմն բանլ ամեն թէ գործաւորին հաղթանական արիք եղայ ինչպէս նաեւ նորա զորդ այսմն համար անձնուրբարար աշխատող անձինքն՝ յանկուէ յանուանէ չը նշանակուած էին։

Կը փափաքիմ փառան ըլլալ. Ցորդոյ բարեկամ թէ Գործատէր ընկերութեան կործանումը հրատարակի խոտիր ընթերցող մէջ յուշէիք ուրիշ նպատակ բայց եթէ հաստատելաց առջեւ զէթ բարոյապէս պատժել այն անձինքն՝ որ յարուցյալ կործանեցին յանուն էին աւելի բարեկմօ ուղղութեան փառահանութիւն եւ նորա վճարած հինգ հարիւր Ոսկ. լիրան, որու մէկ մասին զոգցուած ըլլալն արդէն յայտնուած, աղաղաղուած է։

Եւ արդէն առ ձեր յարգութիւնը կոմոխից զմիզ այս ընկերութեան մէջ անդամ զարձած զեկավարումն նկարագիրն ընկերութեանց անմիոյ կը համարիմ եզրակարգար պահանջելու ձեզմէ, որ բարեհամբէք Գործատէրին ամէնքէն մինչեւ վախճանը ձեռնասէ եղած խորքութիւններն իրենց զիրարնարարներիւրն հանդերձ յառարկել համեմ. արդարեւ նա ալ կրնայի այն պատ-

մոնք կատարել. բայց քանի որ ընկերութեան մէջ ծառայած ըլլալս պատասխանատու կը հանդիսիմ, եւ քանի որ Ձեր յարգութիւնը նախապէս չը փորձեցաւ որդարութեան ու խղճմտեան բոլորը բառեալ. ուստի կը մնայ ինձ պարտիլ որ ընդ հուպ այն խնդրոյն եւ անկեղծ առաջարկութիւնս 'ի գործ դնել. այնպէս որ եթէ իմ մասին պատասխանել հարկ ըլլայ փութամ ընելու։

Ի վերջոյ պատշաճ կը դատիմ յաւելյալ առ՝ որ առաջարկութեանս կատարման յապաղումը պիտի պարտաւորէ զիս կարծելու թէ ուրիշ պարագայ լռութեան զատապարտած է զՁեզ . . . եւ այն ատեն ինձ կը մնայ ձեր պարտքը դլխովին կատարել։

Համեցէք . . . . Տէր. ընկերական յարգանաց հաւաստիքն ընդունելու.

Ձեր խոնարհ ծառայն
Ա. Ա. Սուքիեան

Օրթագիւղ 7 Նոյեմ. 1872

. . . Խմբագիր.

Ինչեւէ երկուշաբթի գիշեր գիւղիս Շահախնդրական վարժարանի թաղական մէջ դրուեց 35 թաղեցիներէ բաղկացեալ մասնաւորաց ժողով մի գումարուեր է. երկու Ընթ. թաղեցոց կողմէ ներկայացուցի առաջարկութիւն մի 'ի նկատի առնուլն իւր գումարմանը յարմարեթ ունենալով։

Այդ առաջարկութիւնը, որ մօտիս Ս. Թարգմանչաց անուարժիկարդ վարժարանին ապագայ բարեկարգութիւնը նկատակաւելէս երաշխաւորելոյ ապահով միջոցին եղող անդամ կազմուող հաստատութեան համար՝ մինչեւ հինգ տարի ընկերութեան մի ձեռօք զրամ հաւաքուելոյ խնդրուն ունի եղեր. նոյն ժողովին մէջ միաբանութեան ենթարկուելով. ուր ալ այն գործադրութեան որոշուած տասներ եւ 7 թաղեցիներէ բաղկացեալ մասնախումբ մի անուանելով. որոշուեր է 15 օրէն երկրորդ նիստ մի կազմել՝ նոյն գործադրութեան բաղդրոց սկզբնաւորութիւնը սահմանելոյ համար։

Ընկերութեամբ կը հաղորդենք այս անցքը իբրեւ առ ուսումնական ազգային, մանաւանդ անոնց՝ որք յիշեալ վարժարանին դիտելոյ եւ միանգամայն բարոյական բարեկարգութեան կարօտ ներկայ վիճակէն արդէն 'ի մասնոյ զգացած են։

Ցաւակցութեան պիտի փոխուի մեր բերկրութիւնը, եթէ այս գովելի առաջարկութեան գործադրութեան դէմ որ եւ է պարագայի ու կերպի մէջ այն կողմանէնց ձեռք յանձնուի, որոց կամակորութիւնը երբեմն թեան դէմ միայն առաջնութիւնը հաստատութեան դէմ, կանոնագուցութիւնը ընկերութեան դէմ, իրենց տխուր յաջողանքը տարած լինելով, եւ մրափ երկու անձի զօրութեամբ տխրալի Բարեսէր ընկերութիւն մի առաջին վիրաւոր ազգասիրութեան հոկայական դառնալուան անարգ փորձը տեսանք արդէն գիւղիս մէջ եւ ցաւեալ լսարի ոչխարհէն առջեւ։

Անմոռանալի անցնել մի տխուր ապագայի մը պատկերը թող լինի չարախոհ է այն։

Այսօրուընէ խոստում է հիմը, եթէ առաջի վերայ պիտի կանգնի.

Իսկ կրկին փորձ' խնամոց գործ չէ . . .

Տէպրան Ս...եան

ԽՈՐՀՈՒՐԴՔ ՀԱՅԳԻՒՄ

ԱՐԱՐԶԳԻՐՆՈՒԹԵԱՆՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

ՕՏԳ. Ի ԳՐԱԲԱՐ ԲԱՆ

Գաղտ Գ. Վերջապէտեան

Աշակերտ Ս. Ներսէսեան Վարժարանի ի Թուխիզոյ.

Գործ Ձորրորդ

Դրասիրական Ընկերութեան

Խոստանել Դրասիրական ընկերութեան այն գործը, որ բարեպաշտ Աղգային վարժարանաց համար 'ի լոյս ընծայուած է, աշակերտաց խիստ օգտակար կրնայ ըլլալ։

Կը ծախուի միայն Մարգարեան գրավաճառատունը որ 'ի Ջագալօղլու թիւ 26 եւ Թոփքալի եկեղեցւոյ բակը. Գին 2 ղչ.

ԱՐԱՄԵԱՆ
ՄԵԾ ԵՒ ՓՈՔՐ
ՏԱՐԵՑՈՅՑ
1873
ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Կը ծախուի մանաւանդ ի Նոր Դրանց Փայօղլու (ի Մէյտան չարշի թիւ 29, Արապեան Պողոսեան աղայի խանութը) և ամէն գրավաճառաց քով։

Գին Մեծի 2½ և Փոքրոյ 1 ղուրուշ.

Արամեան մեծ Տարեցոյցն՝ որ կարծեմ թէ Հայոց Ազգի յառաջադիմութեան հետ քայլ կառնու՝ տարուէ տարի կը ճոխանայ, կ'ընդարձակի և կըստուարանայ։ 1873 Տարեցոյցը մանաւանդ, որ իւր ամենակարևոր ու բազմազան տեղեկութիւններովը անցեալ տարուանը կը գերազանցէ, առաւել ևս ճոխ ու մինչև 250 էջի հասած է, և իւր մէջ՝ բաց ի սովորական Օրացոյցէն՝ (ուր եկեղեցական ամէն աւուրներ ամբողջապէս նշանակուած են) կը պարունակէ նաև հետևեալները։

1. Տեղեկութիւն ի վերայ 1323 Տօմարական Թուականին և 4365 Հին Թուականին Հայոց։

2. Ցուցակք Կաթողիկոսաց և Պատրիարքաց Հայոց.—Նշանաւորութեանց և Անուանութեանցն Կ. Պոլսոյ Հայոց։

3. Ցուցակք Երեսփոխանական, Կրօնական, Քաղաքական, Տնտեսական, Ուսմանց Հոգաբարձութեան և Վանօրէից Ժողովոյն Ազգային։

4. Ցանկ Հայ Առաջնորդաց Թուրքիոյ.— Վիճակագիր մանկանց Հայոց ի գաւառս.— Ազգ. վան ընդհանուր Վիճակագրի.

5. Ցուցակ այժմեան Պատրիարքաց և Հայ Եպիսկոպոսաց Կ. Պոլսոյ։

6. Վիճակագիր Թուրքիոյ, և Իշխանութեանցն՝ Եգիպտոսի, Թունուզի, Ռումինիոյ (Մոլտօ-Վալաքիա) Սերվիոյ և Կարատաղի.—Ցուցակ փոխանորդութեանց, Վիլայէթից, Նախարարաց, Օսմանեան Դեսպանաց, Հայ Պաշտօնատարաց, Դեսպանատանց, Հիւպատոսարանաց և Ազնուաց ի հոս։

7. Ցուցակք Լրագրութեանց, Հնատպութեանց, Ամենայն Շոգենաւաց, Շոգեկառաց և այլոց.

8. Վիճակագիր ամենայն Տէրութեանց։

9. Ժամանակագրութիւն Քաղաքական, Եկեղեցական և Ֆրանգօ-Պրուսիական պատերազմի։

10. Ջուարճալիք. —Բժշկական Դարմանք. —Կենսագրութիւնք և Հանելուկք (1)։

Սոյն ամէն թղթոյ վրայ տպագրեալները, հատորի և ոսկեզօծ կազմեալները ու ամենափառաւորագոյնները հետզհետէ պիտի ելնեն, որք մէկէն մինչ ի 25 Ֆրանք արժէք ունին։

ԱԶԴ

Ս. Երուսաղէմայ վանուց կողմանէ իւրեանց Ցուցակի եղբարք գանուող [illegible] տարեկանները վարժ [illegible] ամսուն [illegible] Հնատպութեան Ցուցակ [illegible] Մէյտանի [illegible] գրավաճառին քով [illegible] թիւ 13.

ՏԻՊԻԹՃԵԱՆ ՕՐԱՑՈՅՑ
1873

(1) Հանելուկները լուծողին 60էն 100 Ֆրանքի նուէր խոստացուած է։

ՏՈՒՐԻՍ
ՅՕՐԻՆԵԱԼ
ի Մորոսէ Տրտեիլէ Ցուլուքեան

Այս Օրացոյցս մեր Օրացոյցներէն տարբերութիւնը սա է որ, կը պարունակէ Ցանկոյ եկեղեցական տօնախմբութիւնները, լուսնոյ յառաջին ժամն ու բոլորն ցուցնելէն ի զատ նոյն ամսոյն պատահած կենդանակերպներուն անուններն ու սահմանները այ ցուցուած են. գործեալ խաւարումներուն ժամանակագրական տեղեկութիւնները։

Նաև ամենայն ուշադրութեան 'ի գործ դրուած է խուսափել այնպիսի վրիպակներէ՝ որոնց մէջ յաճախ ինկած են ուրիշ Օրացոյցներուն հեղինակները եւ քիչ ու շատ վնասարանութեանց տեղի տուած։

Կը ծախուի ամէն գրավաճառաց քով. բայց կեդրոնատեղին է Մէյտանը՝ գրավաճառ Պօղոսեան Պողոսեան աղային խանութը։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ
ՄԵՔԵՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ
ՅՕՐԻՆԵԱՑ
Հ. Մանուէլ Քաջունի
Վարդապետ Մխիթարեան

Մեքենականութեան ամենակարեւոր արհեստի վրայ մինչև ցարդ կանոնաւոր գրուած մը չի կար մեր ազգին մէջ։

Գոն եւս այս տեղ յաճախ կը լուցրել պատուիրեալ Հ. Մանուէլ քաջունի գիտնական փորձառութեան իւր այս ընտիր եւ բազմարդիւն երկասիրութեամբը, որ անհրաժեշտ հետ գործնական ու յստակ-նախ մեքենականութեան գիտութիւն արհեստը գիտցողներու յատուկ է, ամէն տեսակ մեքենայից եւ գործերու ձեւերն ու պատկերներն ալ այսոյ ամէն գծերով հանդերձ մանրամասն բացատրութեամբք։

Կը գտնուի Ս. Ղ. Մարգաղեանի քով։ Գին 8 Ֆր.

1289

Այս Մակարդակ Թուականին Օրացոյցն տարբեր ձեւի հրատարակուած է Հասանեան խանը այն վրայ եւ կը ծախուի Ց. Գաբրիէլեանի գրատունը եւ ուրիշ գրավաճառաց քով։ Գին 2 դշ.

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Իզմիրի գործարանին համար 500 եւ Պէյլէրպէյի Տարագոլաքանէին համար 100 ժանտ... [illegible] բերելու գնաշատութեան պիտի գրուի յաջորդ որ Նոյ. 11ին 'ի Տարի Շուրայ։

Մինչ տեղը առնելու ուզողները պէտք է որ նոյն օրը լինելով ներկայ գտնուին։

1872 Նոյ. 6

ի Դուան Աղարապիսի

NORTH BRITISH AND MERCANTILE

A. D.

1809

ՆՈՐԹԸ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ՀՐԴԵՀԻ ՀԱՄԱՐ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ

Բուն դրամագլուխ	Անգլ. Լիրա		2000000
Մինչև 1871ի վերջը հրդեհներու համար պահեստի դրամ	»	»	528803
Տարեկան ստացած	»	»	250000
Հրդեհի ծախուց տարեկան հասոյթը	»	»	768000

Այս ընկերութիւնն 1809ին կազմուած, եւ իր դրամագլխէն զատ՝ շահէն ստեղծուած մեծագումարովն աշխարհիս ամենէն մեծ ընկերութեանց կարգն անցած է։

Մաքսատուներու վաճառատանց, Ինչպէս նաև Կ. Պոլսոյ եւ Գալաթիոյ մարդասէր մէջ գտնուած մասնաւորաց վաճառականերն ապահովելէ զատ, նաև տուներ, խանութներ, վաճառատուներ, գործարաններ եւ կարասիներ կապահովէ թէ Կ. Պոլսոյ եւ թէ՝ չէզոքից գիւղերից մէջ։

Աւելի մանրամասն տեղեկութեան առնելու համար ապահովութիւն բանալ ուզողները՝ պէտք է դիմեն Գալաթիա, Պէօյիւք Թիւնէլ խան, թիւ 6. առ Պ. ՕՒԻԼԷՄ Բ. ՍԻՏԻՆ, որ ընկերութեան վերջին գործակալն է։

LLOYD SUISSE

ԼՕՅՏ ՍՈՒԻՍ

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ

(ՍԻԿՈՒՐԹԱ)

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՎԻՆԹԷՐԹՈՒՐՅԱ

Այս ընկերութեան Կ. Պոլսոյ գործակալութիւնը (աճէնթէօ) տարած է իւր անձին համար. Ծովի եւ Գետի վրայ վաճառք ապահովելու։

Աւելի մանրամասն տեղեկութեան համար պէտք է դիմել առ-բաղ ահերը.

ՀԵՐՄԱՆ ՀԷԼՖԵՆԻ	ԱՊԷՓԱՆՏԻ
Ընդհանուր Գործակալ	ԻՒՐԻՒՋ
Գալաթիա	Գործակալ
Քարախանեան փողոց	ի Պաշճէ Գափու
թիւ 2	Կ. Պոլիս

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ՈՒԹՈՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ
Ի ԹՕԶԼՈՒ ՉԻՆԻԼԻ ԽԱՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ
8 ՆՈՅԵՄԲԵՐ
ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՈՍԿԻՈՅ ՀԵՏ 100 ՂՐՈՒՇԻՆ

Լոնտրա 3 ամիս	ղուրուշ	109 3/4
Փարիզ		2145—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ
8 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Անգլ. լիրա	ղուրուշ	110.15
Նափոլէոն ոսկի	»	87.16
Իմբերիալ ոսկի	»	89.10
Օրթալիք	»	51.15
Հինգ ֆրանք	»	—
Մեճիտիէ	»	104.10
Մէճիտ	»	119.10

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 8 ՆՈՅԵՄԲԵՐ
ԱՐՄՏԻՔ

Ցորեն կարմիր	Պէսարապիա		29—34
» »	Աղաց		32—35
» »	Պուլկար		30—32
» »	Պուրկազ		30—32
»	Թէքիրտաղ		30—32
» կակուղ	Աղաց		30—33
» »	Պէսարապիա		28—32
Եգիպտ. Ցորեն			28—32
Երկրորդ կակուղ	Պուլկար		28—32
» »	Վառնա		30—32
» »	Պուլկար		28—30
Եգիպտացորեն	Թուլա		14½—16
»	Անատոլ.		14—15
Դարի	Թուլա		12½—13
»	Անատոլ.		

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ
ԲՈՂՁԱԿ ՉՈՐ

Պուրսա	ղուրուշ	—
Անատոլու	»	—
Քօյսա		
Խարբերդ	»	
Ճապաղ	»	

ԲԱՄԲԱԿ (ղուրուշ)

Ատանա	օխա	9
Իզմիր	»	9 1/2
Սամսոն	»	8
Պարսկաստան	»	7
Ակրոտան	»	7—7 1/2

ԲՈՒՐԴ

Անատոլու լուացուած	օխա	
» չլուացուած	»	
Ռումէլի լուացուած	»	
» չլուացուած	»	
Վրաստան լուացուած	»	
» կէս	»	10
» չլուացուած	»	
Տիֆթիկ	»	
Եարի Ճէնիք	»	8 3/4

ՄԵՂՐ

Պարսկաստան	օխա	10½—11
Անատոլու	»	10—
Հերմոլ	»	6—7

ՃԵՐՄԻ

Դալմաթ Ա. տեսակ		օխա	18½
» Բ.	»	»	17—
Կենկրի	»	»	19
Թօքաթ	»	»	13—14
Սղերդ	»	»	
Խոզղամ	»	»	
Զորում			

ՔԻՏՐԻՔ

Էնկիւրի	օխա	45—46
Կամաւհ	»	—
Պէյպազար	»	—
Զիլէկ	»	—
Վան	»	26½—

ԱՆՍԻ ՄՈՐԹ

Ակսարա	7ի	կապ մէկ	Օ. Լ.
Կողզան	»	»	»
Սիվաս	»	»	»
Երզրում	»	»	»
Դիարպէքիր	»	»	»

ՁԷԹ

Մուտանիա	օխա	
Այվալը	»	
Ադրամիտ	»	
Միտիլլի		

Պղինձ Թօղաթ երկիրն մէջ		14½—
Աֆիոն	»	280—300
Փիքրի	»	23—
Մուսամ	»	30—33
Կարմիր Անատ.	Փէրէ	—
»	Ռումէլի »	—
Մետաքս Պուրսա Բէշա	»	44—
Քրոմա		— —

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

		ղուրուշ
Խանեկէ Բիրա Ա. տեսակ	100 Օխ.	1300—
» Բ. »	»	1240
Կէմէն	»	16
Շաքար փոշի Հոլ.	կնդ.	250—
» » Աւստր.	»	—
» գլուխ Դալմ.		275—
Չայ Ցէյլոն	հաբան	26—
» Ինճ ծաղիկ	»	60—80
Անագ (ձուլուած)	կնտ.	1065—
Պղպեղ (սիպիլէա)	հաբայ	11—
Լեղակ (չինական) Պէնկալ	»	130—140
» » Մատրաս	»	80—90
Չինն տախտ. 100 Օխ. Ֆր.		95—
Երկաթ ձողաձեւ		85—
» տախտակ		90—95
» թիթեղ		—
Քարիքեղ		112—118
Բրինձ Իտալիոյ 100 քիլ. Ֆր.		43
Կարագ եղ Ռուսիոյ ղուշ.		13—14
Խամփոր		60—65